

Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України:

огляд першого етапу
створення та функціонування

Вересень 2023

Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України: огляд першого етапу створення та функціонування: аналітична доповідь. / Львів: Центр Дністрянського, 2023. 17 с.

У доповіді розглянуто процес створення та перший етап функціонування Реєстру збитків, завданих агресією Росії проти України. Описуються основні виклики та досягнення цього процесу, а також його значущість для процесу відшкодування вцілому. Проведено аналіз досвіду Реєстру збитків для окупованих палестинських територій та можливість його використання для України. Здійснено медіа-моніторинг ключових офіційних заяв та ініціатив щодо Реєстру збитків протягом травня-вересня 2023 року.

При підготовці аналітичної доповіді використано матеріали, які були раніше опубліковані Центром Дністрянського.

Аналітичну доповідь підготовлено за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" у рамках проекту "#Compensation4UA/Відшкодування воєнних збитків для України. Фаза II: забезпечення ефективності механізмів національному і міжнародному рівні".

© ГО «Львівський центр права і політики імені Станіслава Дністрянського»

Зміст

Вступ.....	4
Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України: огляд першого етапу роботи.....	5
Юридичні та політичні висновки створення і першого етапу роботи Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України.....	8
Досвід функціонування реєстру збитків для Палестини (UNROD) та висновки для України.....	10
Огляд ключових міжнародних публічних заяв та рішень щодо Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України (за травень–серпень 2023 року).....	13

Вступ

Створення у травні 2023 року Реєстру збитків, завданих повномасштабною агресією Російської Федерації проти України (Register of Damage Caused by the Aggression of the Russian Federation Against Ukraine), яка розпочалася 24 лютого 2022 року, стало першим кроком до створення повноцінного міжнародного компенсаційного механізму для України. Це рішення важливе не лише в інституційному плані, а й у політичному – як доказ рішучості міжнародної спільноти гарантувати компенсацію для України.

Створення Реєстру всього лише за рік від офіційного запуску цього процесу та за пів року з дня прийняття Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України» від 14 листопада 2022 року – це надзвичайний результат. Для порівняння – процес створення Реєстру для Палестини (UNROD) тривав чотири роки від дати офіційної фіксації будівництва стіни Ізраїлем у 2002 році. Отже, можна стверджувати, що міжнародна спільнота оперативно відповіла на потребу формування органу, який має зафіксувати докази агресії РФ проти України.

Прийняттю формального рішення про заснування Реєстру збитків передувала низка заяв держав та міжнародних організацій (Європейський Парламент, Парламентська Асамблея Ради Європи, Парламентська Асамблея НАТО та ін.), які підтримали запит про забезпечення відшкодування Україні. Нерідко в таких заявах союзники та партнери України посилялися на згадану Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН від 14 листопада 2022 року. Це ще раз підтверджує політичне значення цього рішення, яке створило юридичну основу для подальших кроків.

Невдовзі після створення Реєстру, в червні 2023 року, було проведено першу, установчу, конференцію держав-учасниць, які приєдналися до Розширеного часткового договору про створення Реєстру. Було обрано виконавчого директора Реєстру та прийнято низку інших технічних рішень. Друга конференція держав-учасниць, яка відбулася у вересні 2023 року, продовжила формування структури Реєстру.

Хоча Реєстр є лише одним із елементів міжнародного компенсаційного механізму і сам по собі не гарантуватиме відшкодування воєнних збитків, однак його створення є важливим кроком для практичного забезпечення компенсації постраждалим від російської агресії. Повноцінний запуск роботи Реєстру збитків, який очікується у найближчі 6–9 місяців, стане потужним сигналом для Росії про невідворотність її відповідальності за агресію, зокрема у вигляді відшкодування завданих нею збитків.

Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України: огляд першого етапу роботи

Реєстр збитків є важливим елементом механізмів відшкодування у міжнародній практиці. У липні 2022 року експерти Центру Дністрянського [наголошували на необхідності створення єдиного реєстру](#), в тому числі у цифровій формі, який би містив доказову базу щодо збитків.

Рекомендація щодо «створення державами-членами в співпраці з Україною Міжнародного реєстру збитків» була висловлена в [Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України»](#) від 14 листопада 2022 року.

Згодом ідею створення Реєстру підтримав [Європейський Парламент](#), а ключовим документом у цьому процесі стала [Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи №2482 \(2023\) від 26 січня 2023 року](#). У ній ПАРЕ, фактично, задекларувала готовність Ради Європи стати інституційною платформою для створення Реєстру збитків і міжнародного компенсаційного механізму для України в цілому та наголошувалося на важливості досвіду Ради Європи, який можна використати для його створення і функціонування.

Реєстр було створено в рамках Розширеного часткового договору про реєстр збитків (Enlarged Partial Agreement, EPA), укладеного згідно з [Резолюцією CM/Res\(2023\)3](#) «Про створення Розширеного часткового договору про Реєстр збитків, заподіяних агресією РФ проти України», прийнятою Комітетом Міністрів Ради Європи 12 травня напередодні саміту Ради Європи в Рейк'явіку 16-17 травня 2023 року. Резолюція містить у додатку Статут новоствореного органу.

У цій Резолюції Рада Європи посилається на попередні документи, в яких також ішла мова про необхідність створення Реєстру збитків, зокрема на Резолюцію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй A/RES/ES-11/5 від 14 листопада 2022 року та Резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи від 26 січня 2023 року. Наголошення на часовій та інституційній тягlostі обговорення теми Реєстру є додатковим аргументом на користь необхідності його заснування.

Орган функціонуватиме в рамках інституційної структури Ради Європи, що забезпечує співпрацю між державами-членами та третіми державами, які не є членами Ради. Такий формат відкриває можливість певній групі держав-учасниць тісніше співпрацювати та проводити спільні заходи під егідою Ради Європи, не вимагаючи участі всіх держав-членів. Використання цього механізму має подвійну перевагу, бо дозволяє, по-перше, уникнути можливого блокування цієї ініціативи з боку деяких держав-членів РЕ, а по-друге – розширити підтримку завдяки включенню у процес третіх сторін.

На момент створення Реєстру збитків 43 держави схвалили його створення, зокрема це країни Групи семи, більшість країн-членів Ради Європи. Зокрема, [Канада](#) і [Японія](#) приєдналася до Реєстру у ролі асоційованих членів.

Статут Реєстру визначає його мандат, функції, правовий статус, склад та внутрішню організаційну структуру. Орган слугує для фіксування доказів та вимог, пов'язаних зі шкодою, завданою протиправними діями Російської Федерації починаючи з 24 лютого 2022 року.

Відповідно до Резолюції та ст. 2.3 Статуту, Реєстр має слугувати для ведення обліку шкоди, заподіяної у зв'язку із агресією РФ, та прийняття вимог про відшкодування від: 1) фізичних осіб; 2) юридичних осіб; 3) держави Україна, в тому числі органів місцевого самоврядування та державних підприємств.

Реєстр отримує, обробляє, класифікує та реєструє претензії від цих потерпілих. Передбачається, що збір та обробка претензій буде здійснюватися на спеціальній цифровій платформі. Виконавчий директор Реєстру, Маркіян Ключковський, [в інтерв'ю у вересні 2023 року](#) особливо наголошував на цьому: «Це буде все відбуватися виключно у цифровій формі через платформу, яка зараз створюється. Як тільки ця цифрова платформа або хоча б її перші компоненти будуть готові, ми одразу відкриємо вікно для подачі вимог».

Критерії внесення позовів до Реєстру будуть визначені правилами та положеннями Реєстру, котрі ще слід прийняти. Заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра, [у своєму виступі на конференції 21 серпня 2023 року](#) говорила, що проекти відповідних документів уже є.

У Статуті органу чітко зазначено, що він не має судових чи квазісудових функцій щодо поданих претензій, включно з визначенням відповідальності та розподілом виплат або компенсацій.

Реєстр є юридичною особою, має штаб-квартиру в Нідерландах, а також філію в Україні. Членство в Реєстрі відкрите для держав-членів Ради Європи та країн-членів/спостерігачів ЄС, а рішення приймаються більшістю голосів.

Діяльність Реєстру фінансуватиметься за рахунок встановлених щорічних внесків держав-учасниць, а також добровільних внесків. Це рішення було прийнято на [засіданні Конференції держав-учасниць Реєстру 12 вересня 2023 року](#). Нідерланди та Європейський Союз уже зробили значні добровільні внески на початкові витрати Реєстру.

Структура Реєстру в основному відповідає міжнародній практиці, в тому числі [організаційній структурі Реєстру для Палестини \(UNROD\)](#). Вона передбачає: конференцію учасників, правління (раду), виконавчого директора та секретаріат. Правління визначає прийнятність заяв, а виконавчий директор здійснює операційне та адміністративне керівництво органом. Бюджет Реєстру формується за рахунок внесків учасників та асоційованих членів.

Процедура призначення виконавчого директора визначена Статутом Реєстру. Конференція держав-учасниць Реєстру обирає кандидатуру виконавчого директора на підставі рекомендації від уряду України. Виконавчий директор Реєстру має відповідати критеріям доброчесності, досвіду та міждисциплінарної експертизи, необхідної для цієї посади. Рішення щодо призначення виконавчого директора приймає конференція учасників Реєстру збитків більшістю у дві третини голосів.

27 червня 2023 року конференція держав-учасниць обрала виконавчим директором Реєстру Маркіяна Ключковського – відомого українського юриста-практика у сфері міжнародного арбітражу. В травні 2022 року його було включено до складу Робочої групи з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, [створеної Указом Президента України від 18 травня](#). Маркіян Ключковський – один із головних рушіїв створення компенсаційного механізму, і в деяких публікаціях його називали заступником голови Робочої групи.

На [засіданні конференції держав-учасниць Реєстру 12 вересня 2023 року](#) було розглянуто питання про порядок призначення правління (ради) Реєстру. Конкретні деталі цього порядку невідомі, проте, беручи до уваги частоту засідань конференції, можна очікувати, що його склад буде затверджено на наступному засіданні, орієнтовно наприкінці листопада – на початку грудня 2023 року.

Юридичні та політичні висновки створення і першого етапу роботи Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України

У політичному та правовому аспектах Реєстр слугує декільком цілям.

Найперше, мова йде про фіксування фактів шкоди, завданої діями армії РФ на території України. Завдяки Реєстру докази систематизуються та локалізуються в одному джерелі, і відповідальність РФ за злочини в Україні буде зафіксовано. Дані Реєстру дозволяють надати вичерпний звіт про завдані збитки і можуть слугувати доказами у майбутніх судових процесах, при підрахунку розміру репарацій тощо.

Задokumentовані у Реєстрі факти протиправних дій можуть підвищити обізнаність міжнародної спільноти про наслідки війни для цивільного населення, інфраструктури та економіки України. На додаток до цього, Реєстр слугуватиме своєрідною історичною пам'яттю про події російської війни проти України, зможе надати майбутнім поколінням детальний звіт про воєнні події та їхній вплив.

Оскільки, крім офісу в Гаазі, існуватиме офіс в Україні, інформацію Реєстру зможе використовувати українська влада для прийняття внутрішньополітичних рішень, визначення пріоритетів у розподілі ресурсів, зокрема фінансових, залежно від масштабів збитків. Це сприятиме стратегічному, а не ситуативному підходу до повоєнного відновлення.

Загалом, у процесі запуску міжнародного компенсаційного механізму для України перший необхідний крок зроблено – юридично оформлено створення та формат функціонування Реєстру збитків, заподіяних агресією Російської Федерації проти України. Міжнародна спільнота декларує підтримку функціонування Реєстру збитків для України. Найбільше цю ідею підтримують країни ЄС, однак Сполучені Штати також висловлюють схвалення. Видається, що Україна та союзники накреслили план та готові за ним діяти.

Наразі 44 країни підтримали створення Реєстру збитків або обіцяли підтримку після завершення внутрішніх процедур. Інші країни матимуть можливість приєднатися згодом. Здебільшого країни або схвалюють заснування Реєстру, або не коментують ситуацію. Критики цієї ініціативи досі не було.

Те, що Реєстр здобув дотепер трохи менше ніж півсотні прихильників, пояснюється тим, що такий крок має серйозне політичне значення. Адже цей орган фіксуватиме наслідки дій РФ в Україні, а зважаючи на те, що Росія наразі не є повністю ізольованою від решти світу дипломатично й економічно, інші країни перебувають під впливом чи тиском Кремля.

Таку ситуацію можна пояснити і тим, що на початку 2023 року президент РФ видав указ, відповідно до якого уряд має повноваження вводити тимчасовий державний контроль над активами компаній або осіб з «недружніх» держав, до яких входять США, країни ЄС та інші. Станом на липень активи чотирьох компаній вже були взяті під російський контроль. Іншими словами, ціна підтримки України може збільшуватися.

Результат голосування за вищезгадану [Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України»](#) від 14 листопада 2022 року, яку підтримали лише 94 держави-члени ООН, свідчить про те ж саме.

З іншого боку, саме цей показник підтримки – 94, або ж не менше половини держав-членів ООН, можна розглядати як орієнтир для України і союзників, тобто це та кількість держав-учасниць Реєстру, яку слід забезпечити. Коли цей показник буде досягнуто, це буде суттєвим аргументом для обґрунтування легітимності Реєстру збитків і забезпечення його підтримки.

Заява представниці України в конференції учасників Реєстру Ірини Мудрої на першому її засіданні про те, що Реєстр запрацює в серпні 2022 року, звучала достатньо оптимістично. Маркіян Ключковський, виконавчий директор Реєстру [в інтерв'ю у вересні 2023 року](#) говорив про більш реальні строки: «В оптимістичному варіанті це мало би бути до кінця року. Можливо, це занадто оптимістично і ми будемо дивитися на початок наступного, але ми рухаємось якомога швидше, щоби поки докази всього того, що відбувається в Україні, ще свіжі, люди, компанії і держава мали можливість все зафіксувати».

Основним недоліком запропонованої структури Реєстру є обмеження вимог про відшкодування збитків лише тими, які були заподіяні починаючи з 24 лютого 2022 року. Це суттєво обмежує права постраждалих від російської агресії в період з 23 лютого 2014 року і не до кінця відповідає позиції України, яка невтомно доводить, що російська агресія триває саме з 2014 року. З травня 2023 року жодних офіційних коментарів щодо цієї проблеми з боку українського уряду надано не було.

Загалом, створення Реєстру підкреслило серйозність ситуації та необхідність встановлення справедливості та компенсації шкоди, завданої Україні внаслідок агресії Російської Федерації, висвітлило політичні та правові виміри війни і її наслідків. Воно стало неймовірно важливим кроком для забезпечення відшкодування воєнних збитків Україні та створення міжнародного компенсаційного механізму. І Резолюція, і Статут кілька разів акцентують на тому, що це лише перший крок і що згодом Реєстр має стати складовою міжнародного компенсаційного механізму для України.

Дата створення Реєстру може увійти в історію як момент, коли відшкодування воєнних збитків з боку РФ стало неминучим.

Досвід функціонування реєстру збитків для Палестини (UNROD) та висновки для України

Реєстр збитків, заподіяних будівництвом стіни на окупованій палестинській території (United Nations Register of Damage Caused by the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory, UNROD, далі – Реєстр для ОПТ), створила Організація Об'єднаних Націй для фіксування наслідків спорудження Ізраїлем оборонного муру від Палестини в 90-х роках ХХ століття. Цьому передувала тривала політична і юридична робота, зокрема низка резолюцій Генеральної Асамблеї ООН (далі – ГА ООН), Консультативний висновок Міжнародного суду ООН «[Щодо правових наслідків будівництва стіни на окупованій палестинській території](#)» від 9 липня 2004 року, [доповідь Генерального секретаря ООН 17 жовтня 2006 року](#).

Резолюція ООН [A/RES/ES-10/17](#) була прийнята під час Десятої надзвичайної спеціальної сесії ГА ООН 15 грудня 2006 року. Вона визначала, що Реєстр має слугувати документальною формою обліку даних щодо збитків, заподіяних фізичним і юридичним особам у результаті будівництва Ізраїлем стіни на окупованій палестинській території.

Мандат Реєстру поширюється виключно на «технічний аспект встановлення фактів»: отримання заяв про завдану шкоду та визначення їх відповідності умовам включення до Реєстру. При створенні Реєстру [було наголошено](#), що він не є компенсаційною комісією, не має судового чи квазісудового статусу і не уповноважений розглядати претензії на предмет отримання відшкодування.

Резолюція від 15 грудня 2006 року передбачала створення Офісу Реєстру збитків (Office of the Register of Damage) як інституційної основи для функціонування Реєстру зі статусом допоміжного органу ГА ООН під адміністративним керівництвом Генерального секретаря ООН. Офіс складається з правління (Board), виконавчого директора, секретаріату та штатного персоналу (основного, адміністративного та технічного). Місцем розташування Офісу Реєстру було обрано Офіс ООН у Відні.

У [Правилах і положеннях, які регламентують реєстрацію претензій](#) (Rules and Regulations Governing the Registration of Claims), зазначено, що мандат Реєстру для ОПТ діятиме протягом усього періоду існування стіни на палестинських територіях, у тому числі в Східному Єрусалимі та навколо нього. Суб'єкти можуть подавати претензії будь-коли в межах зазначеного терміну.

Усі претензії поділені на шість категорій за сферами, яким заподіяно шкоду:

1. категорія А – сільському господарству;
2. категорія В – комерційній діяльності;
3. категорія С – житлу;
4. категорія D – зайнятості;
5. категорія Е – доступу до послуг;
6. категорія F – державним ресурсам та інше.

У правилах було уточнено, що претензії категорії F не можуть подавати фізичні особи. Палестинська влада може подавати претензії від імені державних установ Палестини, які зазнали матеріальної шкоди в результаті будівництва стіни.

Передбачено дві основні форми подання заяв до Реєстру для ОПТ: фізична (паперова) і електронна. У першому випадку заявники мають передавати претензії безпосередньо персоналу ООН, який перебуває і працює в Палестині. Отримані паперові форми цей персонал передає до секретаріату Реєстру для подальшої обробки, а заявник отримує квитанцію, яка служить підтвердженням факту реєстрації заяви. Допускається, що претензії можуть бути подані заявниками не лише з палестинських територій, якщо тільки вони будуть фізично доставлені та отримані офісом Реєстру в Відні.

Суттєвим недоліком цієї моделі збору заяв є те, що діяльність зі збору претензій для включення в Реєстр для ОПТ не ведеться безпосередньо на палестинських територіях, оскільки проти цього виступає Ізраїль. За час функціонування Реєстру не було організовано жодної співпраці між офісом у Відні та хоч би якоюсь міжнародною чи місцевою організацією, присутньою на цих територіях. Відповідно, абсолютна більшість претензій подається електронно.

Висновки для України

Україні дуже важливо при створенні та функціонуванні Міжнародного реєстру збитків, заподіяних агресією РФ проти України, враховувати досвід Реєстру для ОПТ.

У першу чергу, окрім функціонування цифрової платформи, доцільно забезпечити безпосередню роботу персоналу Міжнародного реєстру на місці, на територіях, де було заподіяно збитки. Виключно електронна форма подачі документів, як це є у випадку Реєстру для ОПТ, суттєво обмежує коло осіб, котрі можуть подати претензії, звужує можливості самого Реєстру та підважує в майбутньому реалізацію права постраждалих на відшкодування збитків.

Слід дуже уважно підійти й до визначення (кількісного та якісного) осіб, котрі прийматимуть рішення про включення заяв до Міжнародного реєстру збитків.

Вони повинні мати належну часову і експертну спроможність вивчати й оцінювати претензії та приймати рішення про їх включення до Реєстру.

Відсутність опції подання колективних заяв про заподіяння збитків також звужує можливості для заявників. Колективні заяви дозволили б згрупувати претензії від суб'єктів за подібним предметом, що скоротило б бюрократичну процедуру.

Нарешті, при врахуванні досвіду Реєстру для ОПТ варто мати на увазі, що протягом майже всієї своєї діяльності він перебуває під суттєвим впливом Росії. Обидва його очільники були росіянами, і зараз у складі правління теж перебуває представник РФ. Подібний факт може утруднити відкритість Реєстру для ОПТ до передання досвіду Міжнародному реєстру для України і не вся інституційна пам'ять може бути відповідною та об'єктивною.

Та головний висновок полягає в тому, що, крім створення власне Реєстру збитків, необхідно продовжувати роботу над створенням компенсаційного механізму для України. Реєстр для ОПТ веде збір претензій про відшкодування, однак подальша доля цих претензій незрозуміла. Створення Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України, – дуже важливий крок, але його наявність не гарантує подальшого здійснення відшкодування. Тому потрібно з не меншою наполегливістю продовжувати роботу над створенням міжнародного компенсаційного механізму відшкодування воєнних збитків.

Огляд ключових міжнародних публічних заяв та рішень щодо Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України (за травень–серпень 2023 року)

Травень 2023 року

Офіційному оголошенню про створення Реєстру передувала низка схвальних публічних заяв про заснування такого органу. Ініціативу підтримали саме держави – міжнародні організації не фігурували серед активних прихильників майбутнього Реєстру збитків.

Ще до офіційного оголошення про створення Реєстру, про свою готовність долучитися до його функціонування [заявила](#) Литва **3 травня**, і вона була першою серед держав. В литовському МЗС висловили думку, що створення Реєстру є першим кроком до створення міжнародного механізму компенсації збитків, завданих агресією Росії проти України.

4 травня уряд Естонії [повідомив](#), що підтримав у Раді Європи проєкт угоди про створення Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України. Міністр закордонних справ Маргус Цахкна підкреслив, що Естонія активно виступає за те, щоб були покарані скоєні в Україні злочин агресії та воєнні злочини і за подання грошових позовів російським агресорам.

Того ж дня у спільній [заяві](#) Президента України Володимира Зеленського та Прем'єр-міністра Нідерландів Марка Рютте з нагоди вшанування пам'яті жертв Другої світової війни та всіх наступних конфліктів політики висловили підтримку створенню Реєстру. Вони подякували Раді Європи за готовність взяти майбутній орган під свою опіку. В заяві підтверджено, що цей орган буде розташований у Гаазі.

Посилаючись на резолюцію Генеральної Асамблеї ООН від 14 листопада 2022 року, Зеленський та Рютте наголосили, що ключовою ціллю міжнародної спільноти є запуск міжнародного компенсаційного механізму, необхідного для забезпечення повного та ефективного відшкодування Російською Федерацією всіх збитків, втрат або шкоди, завданих її агресією проти України. Реєстр є першим кроком до цієї мети.

13 травня в підтримку ідеї документування шкоди [висловилися](#) і Сполучені Штати Америки. Лінда Томас-Грінфілд, посол США в ООН, заявила, що Сполучені Штати нададуть фінансування та будуть асоційованим членом майбутнього Реєстру. Посол назвала створення Реєстру критично важливим кроком для притягнення РФ до відповідальності за війну.

Про [створення](#) Реєстру збитків, заподіяних агресією Російської Федерації проти України (Register of Damage Caused by the Aggression of the Russian Federation Against Ukraine), було оголошено **16 травня** на саміті Ради Європи (РЄ) в Рейк'явіку.

Прем'єр-міністр Бельгії Александр Де Кроо [підтвердив](#) підтримку України з боку Бельгії. Створення Реєстру збитків прем'єр-міністр назвав вирішальним аспектом функціонування механізму компенсації жертвам агресії. Де Кроо пообіцяв всебічну підтримку функціонуванню органу зі сторони Бельгії.

Наприкінці травня заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра підмітила важливу тенденцію стосовно реєстру: [перехід від політичних декларацій до юридично зобов'язуючих документів](#). Вона зазначила, що триває процедура створення органів управління Реєстром, зокрема секретаріату, правління та конференції учасників сторін. І додала, що ключова роль в організаційних процесах належатиме Україні. Це обумовлено тим, що виконавчим директором Реєстру може бути лише кандидатура, запропонована Україною. Крім цього, Україна делегує одного з семи членів майбутнього Правління (Ради) Реєстру.

За словами представниці Мін'юсту, Реєстр запрацює з серпня 2023 року. До того часу учасники договору вирішуватимуть питання створення органів управління та фінансування органу.

Червень 2023 року

Протягом червня Україна разом з міжнародною спільнотою напрацьовувала практичні кроки стосовно функціонування міжнародного органу фіксації збитків від російської війни.

15 червня Президент України своїм указом [призначив](#) Ірину Мудру представницею України в конференції учасників Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України.

Головною новиною червня стало призначення українського правника Маркіяна Ключковського виконавчим директором Міжнародного реєстру збитків. Про це **27 червня** [повідомило](#) Міністерство юстиції. У відомстві зазначили, що кандидатура Ключковського найповніше відповідає вимогам, встановленим Комісією та Статутом Реєстру збитків. **24 червня** кандидатуру Маркіяна на цю посаду погодив Кабінет Міністрів України.

27 червня у Страсбурзі відбулося [перше засідання](#) конференції учасників Реєстру. Були затверджені перші статутні органи Реєстру, його тимчасовий бюджет та визначені подальші етапи його роботи.

Відповідно до ст. 5 Статуту, конференція обрала постійного представника Великої Британії Сенді Мосс головою (Chair), постійного представника Нідерландів Таню Гонггріп та Еміля Руффера, директора Департаменту міжнародного права Міністерства закордонних справ Чеської Республіки, – заступниками голови.

Конференція затвердила Маркіяна Ключковського Виконавчим директором Реєстру.

Виступаючи на конференції учасників Реєстру збитків, Президент ПАРЄ Тіні Кокс [висунув пропозицію](#), щоб у Реєстрі збитків для України були зафіксовані збитки, завдані збройними формуваннями ПВК "Вагнер" та голови Чеченської Республіки Рамзана Кадірова. Кокс привітав створення міжнародного Реєстру збитків для України як «перший практичний крок» до отримання компенсації за збитки, завдані українському народу агресивною війною Росії. Президент зазначив, що Реєстр, який фіксуватиме докази та претензії щодо збитків, завданих Україні внаслідок війни, допоможе відновити справедливість для жертв війни, родин загиблих та держави Україна.

Кокс наголосив на тому, що саме Рада Європи та її Асамблея були ініціаторами створення Реєстру. На думку Кокса, організація має необхідний досвід та ресурси для ефективного функціонування новоствореного органу фіксації шкоди.

Липень 2023 року

8 липня Україна та Португалія оприлюднили [Спільну декларацію](#) з приводу ключових тем війни РФ проти України, зокрема Реєстру збитків. Країни заявили, що продовжуватимуть разом з партнерами працювати над розробкою механізмів відшкодування втрат та збитків, завданих російською агресією.

Створення Реєстру збитків, які відбулося в ході саміту Ради Європи в Рейк'явіку країни назвали важливою віхою та першим кроком на шляху до міжнародного механізму компенсації жертвам російської агресії.

В декларації наголошено на зусиллях країн з пошуку належного фінансування ініціативи, зокрема пошуку міцної правової основи для використання заморожених та знерухомлених російських активів на відновлення України та відшкодування збитків.

12 липня Місія США при міжнародних організаціях в Женеві [повідомила](#), що Сполучені Штати приєдналися до спільної заяви Групи друзів з притягнення до відповідальності за агресію проти України (Group of Friends of Accountability, following the aggression against Ukraine) в рамках 53-ї сесії Ради з прав людини ООН. Країна привітала створення Реєстру збитків Ради Європи. Окрім цього, Сполучені Штати відзначили публікацію звіту Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, роботу Незалежної міжнародної слідчої комісії щодо України, розслідування ситуації в Україні Міжнародним кримінальним судом, початок роботи Міжнародного центру з переслідування злочину агресії проти України та роботи Основної групи щодо трибуналу за злочин агресії проти України. І нарешті, закликали продовжувати роботу над притягненням РФ до повної відповідальності.

Група друзів з притягнення до відповідальності за агресію проти України була створена в березні 2022 року Албанією, Колумбією, Данією, Маршалловими Островами, Нідерландами та Україною. Від часу заснування до групи приєдналися понад сорок країн, зокрема країни Євросоюзу, Нова Зеландія, Великобританія та інші.

17 липня стало відомо, що Генеральний секретар Ради Європи Марія Пейчинович-Бурич [підписала угоду](#) з Королівством Нідерландів про те, що ця країна стане місцем розташування Реєстру збитків. Як і повідомлялося раніше, Реєстр буде розташований в Гаазі, в інституційних рамках Ради Європи.

На 77-й сесії Генеральної Асамблеї ООН **18 липня** представники держав-членів [обговорювали](#) перспективи притягнення РФ до відповідальності за війну в Україні.

Стівен Коллет, посол з особливих доручень з питань бізнесу та розвитку Нідерландів, відзначив, що країна активно сприяє низці ініціатив з притягнення Росії до відповідальності. Створення Реєстру збитків він назвав важливим кроком до повноцінного механізму компенсації. Коллет підкреслив важливість політичної та фінансової підтримки для координації ініціативи.

Постійний представник Швейцарії при ООН Паскаль Крістін Берісвіль висловила занепокоєння позасудовими процесами, свавільними затриманнями та насильницькими зникненнями, які здійснює Росія на окупованій території, вона заявила, що ці злочини мають бути розслідувані. Берісвіль привітала запровадження інструментів, що доповнюють кримінальне правосуддя, зокрема і Реєстр збитків.

А постійний представник Греції у Європейському Союзі підтвердив, що його уряд залишається відданим політичній, фінансовій та гуманітарній підтримці України. Висловивши підтримку розслідуванню Міжнародним кримінальним судом, він привітав нещодавнє створення під егідою Ради Європи Реєстру збитків, завданих Російською Федерацією.

На зустрічі високого рівня в Раді Безпеки ООН **18 липня** під головуванням міністра закордонних справ Великої Британії Швейцарія [підтвердила](#) свою підтримку суверенітету та територіальної цілісності України відповідно до міжнародного права, а також підтримку Міжнародному кримінальному суду та заходам, спрямованим на забезпечення справедливості для жертв і на відновлення України, включно з Реєстром збитків, створеним Радою Європи.

Серпень 2023 року

У четвер, **17 серпня**, в ході зустрічі з Мін'юстом, Мінінфраструктури та Мінреінтеграції, прем'єр-міністр України Денис Шмигаль [заявив](#), що Україна вже

збирає дані про збитки, завдані Росією, для Міжнародного реєстру, створеного в травні на саміті Ради Європи.

Пріоритетом функціонування Реєстру є людиноорієнтований підхід, а ключовим завданням – врахування всіх можливих втрат кожного громадянина. Прем'єр зазначив, що уряд переймається економічними втратами, наслідками для людського капіталу, а також бізнесу – як на рівні держави, так і на рівні громад, додав прем'єр.

Наприкінці місяця федеральна влада Швейцарії [оголосила](#), що країна приєдналася до Угоди про міжнародний Реєстр збитків, завданих війною в Україні. В Берні переконані, що приєднання до Реєстру підкреслює підтримку Швейцарією людей, які постраждали від війни, та процесу політичної реконструкції України.

Міністр внутрішніх справ Ален Берсет, який цього року є президентом Швейцарії, підписав декларацію про Реєстр збитків ще в середині травня на саміті Ради Європи в Рейк'явіку.